

2011-11-14

Dnr 43-2011:1859

Linköpings kommun
kommun@linkoping.se

Rektorn vid Björnkärsskolan
christer.penton@linkoping.se

Beslut för grundskola

efter tillsyn av Björnkärsskolan
i Linköpings kommun

Tillsyn av Björnkärrsskolan

Helhetsbedömning

Skolinspektionen genomför tillsyn i Linköpings kommun under hösten 2011 och våren 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Björnkärrsskolan besöktes av Skolinspektionen den 11 oktober 2011.

I Björnkärrsskolan utgår förskollärarens och lärarnas arbete för att eleverna ska inhämta och utveckla kunskaper och värden från uppgifterna i läroplanen. Skolans rektor behöver dock ta ett ökat ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet. I dagsläget saknas en tydlig planering av skolans gemensamma arbete, bland annat avseende arbetet med elevernas inflytande över innehållet i undervisningen, och uppföljningen och utvärderingen av verksamheten är inte tillräcklig. Som exempel kan nämnas att det råder en osäkerhet hos såväl rektorn som lärarna om resultatuppföljningen i ämnena svenska och svenska som andraspråk. Lärare uttrycker att de känner sig alltför ensamma i sitt arbete och efterlyser en ökad diskussion med kollegor kring den nya läroplanen och frågor kopplade till denna som pedagogisk planering och bedömning av elevernas kunskaper.

I intervjuer exemplifierar lärare och elever hur skolans arbete mot kränkande behandling går till och hur eleverna ges möjlighet att utöva inflytande över utbildningen. Skolan upplevs som en trygg miljö av eleverna och kännetecknas av ett respektfullt bemötande elever och lärare emellan.

Trots ett engagerat och professionellt arbete från lärarnas sida behöver skolan vidta åtgärder för att kunskapsresultaten ska förbättras. Enligt rektorn och lärarna finns behov av studiehandledning på modersmålet som inte tillgodoses. Rektor och lärarna är överens om att många av skolans elever ska läsa svenska som andraspråk. Trots detta ges ingen undervisning i ämnet utan aktuella elever får undervisning i svenska. Anledningen till detta är enligt rektorn att skolan inte har tillräckligt med lärare med utbildning för undervisning i svenska som andraspråk.

Beslut

Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Björnkärrsskolan i Linköpings kommun måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till.

2011-11-14

3 (12)

Dnr 43-2011:1859

En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under rubriken *Skäl för beslut*.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Linköpings kommun att senast den **30 mars 2012** avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Särskilt stöd

Särskilt stöd ges inte i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd. I detta ingår att:

- Säkerställa att eleverna får det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver (3 kap. 8 och 10 §§ skollagen).
- Säkerställa att skolan ger studiehandledning på modersmålet till elever som har behov av det (5 kap. 4 § skolförordningen).

Bedömning och betygssättning

De skriftliga individuella utvecklingsplanerna uppfyller inte författningarnas krav.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning. I detta ingår att:

- Säkerställa att de skriftliga individuella utvecklingsplanerna innehåller omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i samt sammanfattar vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven (10 kap. 13 § skollagen).

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Det systematiska kvalitetsarbetet motsvarar inte författningarnas krav.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med utvecklingen av utbildningen. I detta ingår att:

- Säkerställa att ett systematiskt kvalitetsarbete genomförs på skolenhetsnivå genom en kontinuerlig planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. (4 kap. 4 och 5 §§ skollagen).

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Språkval erbjuds inte i enlighet med författningarnas krav.

2011-11-14

4 (12)

Dnr 43-2011:1859

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med språkval. I detta ingår att:

- Säkerställa att erbjudandet om språkval även omfattar det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i, svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, engelska eller teckenspråk (9 kap. 6 § skolförordningen).

Omfattning och resurstillgång

Eleverna erbjuds inte utbildning i den omfattning de har rätt till.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med utbildningens omfattning. I detta ingår att:

- Säkerställa att undervisning i svenska som andraspråk anordnas för de elever som behöver det (10 kap. 4 § skollagen, 5 kap. 14 och 15 §§ skolförordningen).

Anmärkningar

Skolinspektionen har vid tillsynen konstaterat mindre allvarliga brister som måste åtgärdas för att eleverna ska få den utbildning de har rätt till. Huvudmannen ges därför en anmärkning.

En redogörelse av konstaterade brister finns nedan under *Skäl för beslut*.

Till följd av anmärkningarna ska **Ni senast den 30 mars 2012** vidta åtgärder för att rätta till bristerna och redovisa dessa åtgärder för Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Skolan saknar en dokumenterad planering för hur elevernas inflytande över utbildningen ska utformas.

Trygghet och en god miljö i övrigt

Skolans plan mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Skäl för beslut

Måluppfyllelse

Björnkärsskolan har redovisat måluppfyllelsen i årskurs 3 för åren 2010 och 2011 och för årskurs 5 för åren 2009, 2010 och 2011. År 2011 utmärker sig ämnena svenska respektive svenska som andraspråk resultatmässigt som bästa respektive sämsta ämne i båda årskurserna. Rektorn och lärarna ifrågasätter dock tillförlitligheten i resultaten vad gäller dessa ämnen eftersom inga elever undervisas i ämnet svenska som andraspråk. Dessutom råder en osäkerhet kring hur bedömningarna av nationella proven i dessa ämnen gått till.

Vad gäller övriga ämnen nådde 74 procent av eleverna målen i matematik i årskurs 3, vilket är lägre än året innan. Måluppfyllelsen i årskurs 5 varierar mellan ämnen och år. Generellt sett ligger skolans resultat under kommunsnittet år 2011. Det är framförallt måluppfyllelsen i de samhällsorienterande ämnena som avviker negativt. I dessa ämnen nådde knappt 70 procent av skolans elever målen i årskurs 5 år 2011. Sammantaget kan konstateras att alla elever inte ges möjligheter att nå målen att uppnå i samtliga ämnen. Skolinspektionen pekar i detta beslut på ett antal områden där skolan behöver vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat.

Vårterminen 2011 genomförde Skolinspektionen en enkät till elever, personal och föräldrar. Samtliga elever i årskurs 5 anger att de känner sig trygga i Björnkärsskolan och att lärare och elever bryr sig om varandra. Lärarnas skattningar i enkäten av påståenden om respekt och ömsesidigt förtroende respektive arbetet mot kränkande behandling stödjer elevernas svar. I intervjuer med elever i årskurs 3 och 6 samt lärare framkommer att skolan generellt sett uppfattas som trygg. De yngre eleverna framhåller dock att det kan uppkomma en del konflikter på rasterna och att skolans personal är bra på att reda ut konflikterna tillsammans med eleverna.

Föreläggande:

Bedömningsområde: Särskilt stöd

Bedömning:

Särskilt stöd ges inte i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till.

Motivering:

Av skollagen framgår att en elev ska ges särskilt stöd om en utredning visar att en elev är i behov av detta. Av skolförordningen framgår att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det.

2011-11-14

6 (12)

Dnr 43-2011:1859

Genom intervjuer med lärare och rektorn framkommer att det i Björnkärsskolan finns många elever i behov av särskilt stöd, bland annat studiehandledning på modersmålet. Skolans kunskapsresultat stödjer denna bild. Skolan har rutiner för att uppmärksamma och utreda elevers behov av särskilt stöd. Lärare och rektor är överens om att det finns elever som skulle behöva studiehandledning på modersmålet som inte får detta. Meningarna går dock isär vad gäller skolans möjligheter att tillgodose andra behov av särskilt stöd. Medan rektorn menar att samtliga elever får det stöd de behöver anser intervjuade lärare att det finns elever som inte kan få sina behov tillgodosedda. Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolan behöver säkerställa att samtliga elever i behov av särskilt stöd ges sådant stöd.

Författning:

3 kap. 8 och 10 §§ skollagen

5 kap. 4 § skolförordningen

Bedömningsområde: Bedömning och betygssättning**Bedömning:**

De skriftliga individuella utvecklingsplanerna uppfyller inte författningarnas krav.

Motivering:

Av skollagen framgår att läraren vid utvecklingssamtalet, i en skriftlig individuell utvecklingsplan, ska ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i. Utvecklingsplanen ska också sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Även vid ämnesövergripande undervisning är utgångspunkten att den individuella utvecklingsplanen ska innehålla skriftliga omdömen om kunskapsutvecklingen i varje ämne som eleven får undervisning i. Det kan dock vara rimligt att i de lägre årskurserna (årskurs 1-3) ge de skriftliga omdömena i ämnesblock, om man använder sig av de möjligheter till ämnesövergripande undervisning, som kursplanerna ger utrymme för.

I Björnkärsskolan upprättas skriftliga individuella utvecklingsplaner. Skolinspektionen har tagit del av exempel på individuella utvecklingsplaner som upprättats vårterminen 2011. Av dessa framkommer att skolan ger omdömen i ämnesblock (naturorienterande respektive samhällsorienterande ämnen) i årskurserna 1-5 samt att omdömen i ämnet teknik genomgående saknas. Vidare beskrivs skolans insatser för att eleven ska nå kunskapskraven/målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt mycket knapphändigt. I flera utvecklingsplaner anger endast att läraren ska "påminna" eller "uppmuntra".

2011-11-14

7 (12)

Dnr 43-2011:1859

I dagsläget har skolan inte något enhetligt system för att dokumentera och redovisa omdömen om elevens kunskapsutveckling. Enligt intervju med rektorn pågår ett gemensamt arbete i Rydsområdets två skolor för att ta fram en gemensam mall för de individuella utvecklingsplanerna som ska säkerställa att eleverna ges omdömen i samtliga ämnen som de får undervisning i.

Författning:

10 kap. 13 § skollagen

Bedömningsområde: Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning:

Det systematiska kvalitetsarbetet motsvarar inte författningarnas krav.

Motivering:

Av skollagen framgår att ett systematiskt kvalitetsarbete, dvs. en planering, uppföljning och utveckling av utbildningen, ska genomföras på skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs.

I intervjuerna med rektorn och lärare framkommer att merparten av skolans utvecklingsarbete sker gemensamt med Nya Rydsskolan. Som exempel kan nämnas det språkutvecklande arbete som genomfördes under läsåret 2010/2011. Lärarna framför dock i intervjun att Björnkärsskolans systematiska kvalitetsarbete behöver förbättras. Även rektorn framhåller detta. Genom lärarintervjun och skolans dokumentation, bland annat skriftliga individuella utvecklingsplaner, framkommer att lärarna arbetar var för sig för att utveckla sin undervisning. I skolan genomförs olika uppföljningar, bland annat enkäter till elever och vårdnadshavare, men analyser av dessa samt utvärderingar av olika aspekter av verksamheten är ovanliga. Lärarna saknar i dagsläget en gemensam bild över vad som behöver utvecklas i Björnkärsskolan och fungerande rutiner för att gemensamt, under rektorns ledning, genom uppföljning och utvärdering ta reda på hur det gick.

Författning:

4 kap. 4 och 5 §§ skollagen

Bedömningsområde: Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning:

Språkval erbjuds inte i enlighet med författningarnas krav.

2011-11-14

8 (12)

Dnr 43-2011:1859

Motivering:

Av skolförordningen framgår att som alternativ till franska, spanska och tyska ska en elev få välja det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i, svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, engelska eller teckenspråk.

Eleverna i Björnkärsskolan erbjuds att läsa franska, spanska och tyska som språkval. Eleverna kan även välja svenska och engelska, men erbjuds inte språken var för sig. Eleverna erbjuds heller inte modersmål eller teckenspråk.

Författning:

9 kap. 6 § skolförordningen

Bedömningsområde: Omfattning och resurstillgång

Bedömning:

Eleverna erbjuds inte utbildning i den omfattning de har rätt till.

Motivering:

Av skollagen framgår att undervisningen i grundskolan bland annat ska omfatta ämnen svenska eller svenska som andraspråk. I skolförordningen anges att undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för bland andra elever som har ett annat språk än svenska som modersmål. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev.

I intervju med rektorn och lärarna framkommer att skolan saknar tillräckligt med personal med utbildning för att undervisa i ämnet svenska som andraspråk. Detta får till följd att elever som bedöms behöva undervisning i ämnet svenska som andraspråk i stället får undervisning i ämnet svenska.

Författning:

10 kap. 4 § skollagen

5 kap. 14 och 15 §§ skolförordningen

Anmärkning:

Bedömningsområde: Grundläggande värden och inflytande

Bedömning:

Skolan saknar en dokumenterad planering för hur elevernas inflytande över utbildningen ska utformas.

Motivering:

Av skollagen framgår att den närmare utformningen av elevernas inflytande ska anges i planeringen av verksamheten.

2011-11-14

9 (12)

Dnr 43-2011:1859

Av intervjuer med rektorn, lärare och elever framkommer att eleverna har ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och hålls informerade i frågor som rör dem. Vid skolan finns flera forum för samråd med eleverna. Skolan saknar dock en dokumenterad planering för hur arbetet med elevinflytande ska te sig och utvecklas på skolan.

Författning:

4 kap. 14 § skollagen

Bedömningsområde: Trygghet och en god miljö i övrigt

Bedömning:

Skolans plan mot kränkande behandling uppfyller inte författningarnas krav.

Motivering:

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Björnkärsskolan har en aktuell plan som till övervägande del motsvarar författningarnas krav. Det som saknas är hur föregående läsårs planerade åtgärder har genomförts. I planen hänvisas till omständigheter under föregående läsår som medfört att såväl genomförandet som uppföljningen av åtgärderna brustit.

Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka vikten av att varje enskild verksamhet tydligt syns i planen. Björnkärsskolans plan är gemensam med Nya Rydsskolan samt områdets fritidshem och sarskola. Av planen är det svårt att få en uppfattning om vilka slutsatser som kan dras av kartläggningarna om situationen i Björnkärsskolan samt vilka åtgärder som utifrån kartläggningen behövs i Björnkärsskolan för att förebygga och förhindra kränkande behandling.

Författning:

6 kap. 8 § skollagen

Bakgrund

Beskrivning av Björnkärsskolan

Björnkärsskolan är en av två skolor i stadsdelen Ryd och omfattar förskoleklass samt grundskolans årskurser 1 till 6. På skolan finns också så kallade internationella klasser. I dessa klasser går elever som nyligen kommit till Sverige. Dessa elever kommer från alla olika delar av Linköping och börjar i sin hemskola efter cirka ett år. Totalt har skolan ca 200 elever. Ungefär hälften av eleverna har annat modersmål än svenska.

Hösten 2008 fattade Barn- och ungdomsnämnden i Linköpings kommun ett beslut om att en visions- och utvecklingsplan ska tas fram för skolverksamheten i Ryd. Förväntade framtida åtgärder är bland annat att "en gemensam skolorganisation och skolledning för skolorna i Rydsområdet skapas" samt att samverkan mellan skolorna i området ska utvecklas. Arbetet med visions- och utvecklingsplanen pågår och skolorna i Ryd, Björnkärsskolan och Nya Rydsskolan, samverkar på ledningsnivå och viss personal tjänstgör på båda skolorna. Flera av skolornas dokument, bland annat kvalitetsredovisningarna, har tagits fram av rektorerna gemensamt. Skolorna har en gemensam plan mot kränkande behandling och personal från båda skolorna är engagerade i att ta fram nya rutiner för arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Skolorna har också ett gemensamt upplägg vad gäller forum för samverkan med eleverna.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredarna Sofia Lindstrand och Josefin Brüde Sundin.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Enhetschef

Eleonor Duvander
Undervisningsråd/föredragande

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande i kommunen att nå de nationella målen och bedömer om kommunen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten.

Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Tillsynen inriktas vanligtvis mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen** samt **enskild elevs rätt**. Utifrån en risk- och väsentlighetsanalys görs i vissa fall en begränsad tillsyn som inte omfattar alla områden.

Skolinspektionens tillsyn avser att visa i vilken utsträckning kommunens verksamhet inom de granskade områdena och vid den aktuella tidpunkten, *avviker* från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet. Den avser alltså inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i kommunens skolväsende.

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den aktuella skolan redovisas.^[1] Skolinspektionens bedömning av kommunens ansvarstagande för förskola och annan pedagogisk verksamhet, fritidshem och vuxenutbildning redovisas i separata beslut. Iakttagelser och bedömningar som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen sammanställs i ett beslut (kommunbeslut).

Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat, samt på den information som inhämtas via intervjuer och observationer under Skolinspektionens besök i verksamheten. I underlaget ingår också en enkätundersökning riktad till elever, föräldrar och personal genomförd i Skolinspektionens regi. Även information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Vid förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

Företrädare för kommunen ges möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter innan Skolinspektionen fattar beslut. Alla beslut kompletteras också med en muntlig återrapportering till företrädare för kommunen.

^[1] Samtliga beslut går att finna på Skolinspektionen hemsida: www.skolinspektionen.se. Resultat från enkätundersökningen återfinns för respektive skola i Skolverkets databas SIRIS, se www.skolverket.se.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor/förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som har vidtagits i kommunen, på skolorna och i övriga verksamheter inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).